

ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سبک شنیداری زوجین در نمونه ایرانی

Evaluation of Psychometric Properties of the Listening Style Scale in Couples in an Iranian Sample

<https://dx.doi.org/10.29252/jfr.16.1.2>

S. Pourmeidani, Ph.D. Student

Ph.D. Student, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

M. Mehrabizadeh Honarmand, Ph.D.

Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

S. E. Hashemi, Ph.D.

Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Z. Abbaspour, Ph.D.

Department of Counseling, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

✉ **سمیه پورمیدانی**

دانشجوی دکتری، دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر مهناز مهربابی‌زاده هنرمند

گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر سیداسماعیل هاشمی

گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر ذبیح‌اله عباسپور

گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران اهواز

دریافت مقاله: ۹۷/۱۲/۷

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۹/۳/۳

پذیرش مقاله: ۹۹/۳/۷

Abstract

This study aims to examine the psychometric properties (validity and reliability) of the listening style scale in couples. The research method was descriptive correlational. The statistical population consisted of all couples in Isfahan and 200 people were selected through accessible sampling method and responded to couples' listening

✉ Corresponding author: Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Email: spourmeidani@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی (روایی و پایایی) مقیاس سبک شنیداری زوجین انجام شد. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری کلیه زوجین شهر اصفهان بود که ۲۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های سبک شنیداری زوجین (دوئل، ۲۰۰۳) و نیاز به شناخت (کاچیوپو و پتی، ۱۹۸۲) پاسخ دادند.

✉ نویسنده مسئول: اهواز، خیابان گلستان، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، گروه روان‌شناسی
پست الکترونیکی: spourmeidani@gmail.com

listening style questionnaires (Duel, 2003) and the need for cognition (Kaciopo et al, 1984).

In order to investigate the construct validity of this scale, confirmatory factor analysis method, internal consistency and correlation with the questionnaire need for cognition and for the reliability of the scale, the Cronbach's alpha coefficient were used. The findings of the study indicated that the confirmatory factor analysis model showed the appropriate fitting of the research data with the functional structure of the listening style scale. Also, the internal consistency method expresses the structure validity of this scale. The obtained Cronbach's alpha coefficient also indicates the stability of the listening style scale. Correlation coefficients was significant between comprehension listening style and need for cognition at the level of 0.01 and with respond listening style at the level of 0.05. Based on these results, we can use the listening style scale of Duel as a suitable measurement tool in couples research.

Keywords: Lstening Style, Psychometric Properties, Confirmatory Factor Analysis, Couples.

برای بررسی روایی سازه از روش تحلیل عاملی تأییدی و همسانی درونی، برای روایی ملاکی از همبستگی با پرسشنامه نیاز به شناخت و برای پایایی مقیاس ضریب آلفای کرونباخ مورد استفاده قرار گرفت. هم‌چنین برای بررسی روایی محتوایی، از نظرات استادان متخصص در حوزه خانواده استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد مدل تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازش مناسب است. هم‌چنین روش همسانی درونی نیز بیانگر روایی سازه این مقیاس است. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده نیز بیانگر ثبات اندازه‌گیری مقیاس سبک شنیداری است. هم‌چنین ضریب همبستگی بین نیاز به شناخت و سبک شنیداری تأملی در سطح ۰/۰۱ و با سبک شنیداری واکنشی به صورت معکوس و در سطح ۰/۰۵ معنادار به دست آمد. بر اساس نتایج می‌توان مقیاس سبک شنیداری دوئل را به عنوان یک ابزار اندازه‌گیری مناسب در پژوهش‌های مربوط به زوجین مورد استفاده قرار داد.

کلید واژه‌ها: سبک شنیداری، ویژگی‌های روان‌سنجی، تحلیل عاملی تأییدی، زوجین.

مقدمه

برای بسیاری از افراد، ازدواج مهم‌ترین رابطه‌ای است که در طول زندگی خود به آن وارد می‌شوند (پراکس، هلمز و بوهلر^۱، ۲۰۰۷). امروزه دلایل و انگیزه‌های ازدواج به شدت تغییر کرده است. در حالی که در گذشته انگیزه اصلی ازدواج فرزندآوری بود، امروزه عمدتاً به دلیل تجربه عشق و محبت، داشتن شریک و همراه در زندگی، لذت بردن و ارضای انتظارات عاطفی - روانی و هم‌چنین افزایش شادی و خوشنودی است (برنشتاین و برنشتاین^۲، ۱۳۸۹). زوجین می‌توانند ارضای نیازهای عاطفی، روانی، امنیتی و جنسی را برای یکدیگر به ارمغان بیاورند و محیط خانواده را به یک مرکز برای آموزش نسل‌های سالم در یک محیط امن تبدیل کنند (مورات یالسین و کارابان^۳، ۲۰۰۷).

آن‌ها انتظار دارند نیازهای روان‌شناختی‌شان مثل عزت نفس در طول دوره ازدواج بیش از هر دوره دیگری برآورده شود (فینکل، هوی، کارسول و لارسون^۴، ۲۰۱۴). اما این مسأله زمانی اتفاق می‌افتد که روابط بین

زوجین گرم و صمیمی و به دور از تنش و مشکل باشد (مورات یالسین و کارابان، ۲۰۰۷). طبق نظر مارکس^۵، کیفیت روابط زناشویی^۶ و میزان شادی بستگی به نحوه ارتباط زوجین با یکدیگر و مقابله با شرایط استرس‌زا در زندگی دارد (به نقل از تارابان، شاول، لئو، ویلسون، دیشن^۷ و همکاران، ۲۰۱۷).

عوامل گوناگونی وجود دارد که باعث بروز مشکل، تنش، نارضایتی و ناسازگاری در زندگی زناشویی می‌شود. توانایی برای مدیریت رابطه و حل تعارضات به شکل سازنده می‌تواند یک ارتباط قوی را در رابطه زوج شکل دهد و به زوجین برای ایجاد یک رابطه صمیمی و نزدیک کمک کند (ساموهانو^۸، ۲۰۱۳). موانع ارتباطی از این جهت که نمی‌گذارند ارتباط مؤثر برقرار بشود، آسیب‌های جدی به روابط وارد می‌کنند و باید برای حذف‌شان تلاش کرد. با وجود حجم قابل توجهی از تحقیقات در زمینه روابط زناشویی و رضایت در روابط، تحقیقات بسیار کمی در زمینه روش‌هایی که افراد به یکدیگر گوش می‌دهند، انجام شده است. این احتمالاً ناشی از این واقعیت است که تحقیق در مورد ارتباطات زناشویی اغلب شامل بررسی ساختارهای مرتبه بالاتر می‌شود. به عنوان مثال مثبت یا منفی بودن در ارتباطات، یا به طور خاص‌تر تفاوت در رفتارهای ارتباطی (دوئل^۹، ۲۰۰۳).

در اکثر ارتباطات، ممکن است پیام (چیزی که گفته می‌شود) دقیقاً به همان صورت که منظور فرستنده بوده، دریافت نشود. بنابراین این موضوع مهم است که فرد برقرارکننده ارتباط، برای بررسی اینکه آیا پیام‌ها به وضوح درک می‌شوند یا خیر، به دنبال بازخورد از طرف مقابل باشد. تفاوت‌های فردی در سبک شنیداری^{۱۰} می‌تواند میزان رضایت از رابطه را در بین زوجین مشخص کند. افرادی که از سبک تأملی^{۱۱} استفاده می‌کنند، رضایت بیشتری را گزارش می‌کنند و قادر به ایجاد محیطی هستند که در آن ارتباط بین زوجین پویا است (دوئل، ۲۰۰۳). گوش‌دادن تأملی، توجه، همدلی و شنیدن بدون قضاوت را نشان می‌دهد. شنیدن همدلانه باعث می‌شود فرد احساس کند روابط آن‌ها و هر آنچه تجربه می‌کنند، شنیده و درک شده است (بارت - لینارد^{۱۲}، ۱۹۸۸).

سبک شنیداری تأملی، سبکی فعال و عمدی است که نیاز به توجه دقیق و بازتابی، از سوی شنونده دارد و نشان می‌دهد زمانی که همسر برای برقراری ارتباط تلاش می‌کند، فرد انگیزه واقعی برای درک آن را دارد. افرادی که برای فهمیدن و درک کردن گوش می‌کنند، تلاش می‌کنند واقعاً آنچه را که همسرشان می‌گوید، بشنوند و به طور جدی سعی می‌کنند درک عمیق‌تری از شریک زندگی خود داشته باشند و پیام‌های همسر خود را به درستی تفسیر می‌کنند. هم‌چنین درباره نیازهای همسر خود فکر می‌کنند و انگیزه بیشتری برای درک احساسات و افکار او دارند. تصور می‌شود این افراد برای تداوم رابطه خود بیشتر تشویق می‌شوند. با سبک شنیداری تأملی، فرد می‌تواند خارج از واقعیت موجود از دید خود قدم زده و شریک زندگی و ارتباط‌شان را با ذهنی باز نگاه کند. این سبک شنیداری، فضایی ایجاد می‌کند تا زوجین بتوانند آزادانه به کشف یکدیگر بپردازند (دوئل، ۲۰۰۳).

تمایل طبیعی افراد برای قضاوت و ارزیابی، مانع عمده‌ای برای روابط بین‌فردی است. این نوع فرایند ارزیابی، یک جزء کلیدی در سبک شنیداری واکنشی^{۱۳} است (راجرز^{۱۴}، ۱۹۵۲). سبک شنیداری واکنشی، یک روش ساده و بدون تلاش است که به نظر می‌رسد هدف اصلی آن، به دست آوردن درک سطحی از معنای آن چیزی است که شنیده شده است. افرادی که از این سبک استفاده می‌کنند، تنها آنچه همسرشان در ظاهر

می‌گویند که درک می‌کنند و درک درستی از شکایت اصلی همسر به دست نمی‌آورند. در واقع این افراد تلاش می‌کنند به اندازه‌ای اطلاعات کسب کنند که بتوانند به کمک آن‌ها به همسر خود پاسخ دهند. این مسأله به تفسیر نادرست یا ناقص پیام‌های همسر منجر می‌شود (دوئل، ۲۰۰۳).

نیکرسون^{۱۵} (۲۰۰۱) معتقد است یکی از رایج‌ترین مواردی که مردم به آن تمایل دارند، این است که فرض می‌کنند دیگران نیز همان دانشی را دارند که خودشان از آن بهره‌مند هستند و این فرض به آن‌ها اجازه می‌دهد مکالمات خود را بدون توضیح ادامه دهند. سبک شنیداری زوجین نه تنها به خودی خود بخش مهمی از ارتباطات در رابطه بین زوجین است؛ بلکه پیامدهای مهمی برای چگونگی درک زوجین از ارتباط بین آن‌ها نیز دارد. به عبارت دیگر، مفاهیم مربوط به شریک زندگی و ارتباط بین آن‌ها و احساسات در مورد رابطه، توسط آنچه زوجین می‌شنوند، مشخص می‌شود (دوئل، ۲۰۰۳).

معینی و همکاران (۱۳۹۵) در بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی در افزایش رضایت‌مندی زناشویی زوجین نشان دادند آموزش الگوهای ارتباطی مبتنی بر گفت و شنود زیاد در رضایت از زندگی زوجین و نیز افزایش رضایت‌مندی زناشویی زوجین مؤثر است. تامپسون و شروت^{۱۶} (۲۰۱۵)، دیدگاه فهمی را در خانواده‌هایی که جهت‌گیری گفت و شنود داشتند با کسانی که دارای جهت‌گیری انطباق بودند، مقایسه کردند. هنگامی که یک خانواده دارای جهت‌گیری مکالمه است، همه اعضا تشویق می‌شوند تا با صحبت در مورد موضوعات متنوع با هم ارتباط برقرار کنند. در خانواده‌های با جهت‌گیری انطباق، تأکید بر نگرش‌های همگن و اطاعت از اقتدار والدین است. جهت‌گیری مکالمه به طور چشم‌گیری با دیدگاه فهمی به صورت مثبت مرتبط بود، در حالی که جهت‌گیری انطباق با این فرایند به صورت منفی مرتبط بود. ترا، جولاندا دی وریس، بودنمن و ادستن^{۱۷} (۲۰۱۴) نیز نشان دادند مهارت‌های مقابله دوتایی، رفتارهای حمایتی و الگوهای ارتباطی نقش مهمی در رضایت از رابطه بازی می‌کنند. هم‌چنین مهارت‌های مقابله دوتایی به بهبود کیفیت رابطه منجر می‌شود (بودنمن، مولی و کایسر^{۱۸}، ۲۰۱۱).

با توجه به اهمیت سبک شنیداری زوجین و تأثیر آن بر رضایت و کیفیت زندگی زناشویی، لازم است ابزاری برای سنجش این متغیر وجود داشته باشد و ویژگی‌های روان‌سنجی آن مورد بررسی قرار گیرد. از این رو از پرسشنامه سبک شنیداری زوجین که توسط دوئل (۲۰۰۳) ساخته و هنجاریابی شده است، استفاده شد تا ویژگی‌های روان‌سنجی آن در جامعه ایرانی مورد بررسی قرار گیرد.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

پژوهش حاضر، یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه زنان و مردان متأهل شهر اصفهان در سال ۱۳۹۷ بودند که تعداد ۲۰۰ نفر از بین آن‌ها (۸۲ نفر زن و ۱۱۸ نفر مرد) با روش نمونه‌گیری در دسترس و از طریق مراجعه به پارک‌ها، مراکز خرید، دانشگاه‌ها و ادارات انتخاب شدند. با وجود آنکه در مورد حجم نمونه لازم برای تحلیل عاملی و مدل‌های ساختاری توافق کلی وجود ندارد، اما به زعم بسیاری از پژوهشگران حداقل حجم نمونه لازم ۲۰۰ نفر است (سیوو، فن، ویتا و ویلس^{۱۹}، ۲۰۰۶ و هو^{۲۰}، ۲۰۰۸). هم‌چنین در تحلیل عاملی تأییدی حداقل حجم نمونه بر اساس عامل‌ها تعیین می‌شود، نه متغیرها.

اگر از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شود، حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است (کلاین^{۲۱}، ۲۰۱۰). چون این پژوهش مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری است، بنابراین ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه آماری مورد نیاز انتخاب شدند و سپس از شرکت‌کنندگان خواسته شد به پرسشنامه‌های اطلاعات جمعیت‌شناختی، سبک شنیداری و نیاز به شناخت پاسخ دهند. دامنه سنی شرکت‌کنندگان بین ۲۲ تا ۶۰ سال و طول مدت ازدواج آن‌ها بین ۱ تا ۳۳ سال بود. همچنین از بین شرکت‌کنندگان، ۴۳ نفر دارای مدرک دیپلم و فوق دیپلم، ۹۱ نفر کارشناسی و ۶۶ نفر دارای مدرک ارشد و دکتری بودند. در این پژوهش از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

پرسشنامه سبک‌های شنیداری: نسخه اولیه این پرسشنامه توسط دوئل در سال ۱۹۹۷ ساخته شد و دارای ۳۲ گویه بود. این پرسشنامه برای تشخیص سبک شنیداری زوجین استفاده می‌شود و دارای دو خرده‌مقیاس سبک شنیداری تأملی و واکنشی است که به منظور ارزیابی روان‌سنجی، روی ۲۵ زوج اجرا شد و نهایتاً، ۱۶ گویه برای سبک شنیداری تأملی و ۷ گویه برای سبک واکنشی استخراج و ۹ گویه به دلیل مشترک‌بودن بین دو خرده‌مقیاس حذف شد. ضریب آلفا برای دو سبک به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۲ و ضریب همبستگی بین دو خرده‌مقیاس نیز ۰/۶۶- و ضریب بازآزمایی یک‌ماهه برای دو سبک به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۹ به دست آمد (دوئل، ۱۹۹۷). برای بررسی روایی سازه، همبستگی پرسشنامه مذکور با پرسشنامه نیاز به شناخت^{۲۲} (NFC) (اپستین، پاسینی، دنس - راج و هیر^{۲۳}، ۱۹۹۶) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد سبک شنیداری تأملی با نیاز به شناخت ($r=0/26$) و وابستگی متقابل ($r=0/46$) رابطه مثبت و با مستقل‌بودن ($r=-0/28$) رابطه منفی دارد. همچنین سبک واکنشی با نیاز به شناخت ($r=-0/29$) و وابستگی متقابل ($r=-0/49$) رابطه منفی و با مستقل‌بودن ($r=0/53$) رابطه مثبت دارد. ضریب ثبات درونی پرسشنامه نیز به روش بازآزمایی $r=0/88$ به دست آمد. در سال ۲۰۰۳، پرسشنامه مجدداً توسط دوئل روی ۲۳۶ زوج دانشجو با میانگین سنی ۲۲/۹ اجرا شد و مورد بررسی روان‌سنجی قرار گرفت و تعداد گویه‌های آن به ۱۸ گویه تقلیل یافت. ضریب بازآزمایی یک‌ماهه برای دو خرده‌مقیاس ۰/۷۶ و ۰/۸۱ به دست آمد. نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس لیکرت هفت‌درجه‌ای از همیشه تا هرگز است. در پژوهش حاضر فرم ۱۸ سؤالی این پرسشنامه برای هنجاریابی در ایران مورد استفاده قرار گرفت.

پرسشنامه نیاز به شناخت: پرسشنامه تجدید نظر شده نیاز به شناخت (NCS) یک پرسشنامه خودگزارشی ۱۸ سؤالی است که توسط کاجیوپو و پتی^{۲۴} در سال ۱۹۸۲ ساخته شد که در آن پاسخ‌های آزمودنی‌ها بر اساس لیکرت پنج‌درجه‌ای از همیشه=۴ تا هرگز=۰ نمره‌گذاری می‌شود و دامنه نمرات می‌تواند از صفر تا ۷۲ متغیر باشد. نیمی از گویه‌ها به صورت مثبت و نیمی از آن‌ها به صورت منفی نمره‌گذاری می‌شوند. مطالعات متعدد شواهدی دال بر روایی همگرا و واگرا و نیز اعتبار این مقیاس گزارش کرده‌اند (کاجیوپو و پتی، ۱۹۸۲؛ ناسبام و بندیکسن^{۲۵}، ۲۰۰۳). این پرسشنامه توسط زارع و رستگار (۱۳۹۴) در ایران هنجاریابی شد که تحلیل عاملی آن از برازش مناسبی برخوردار بود و آلفای کرونباخ پرسشنامه را ۰/۸۳ به دست آوردند. این پرسشنامه میزان علاقه افراد به فعالیت‌های شناختی و میزان درگیر شدن یا اجتناب از این فعالیت‌ها را نشان می‌دهد. دوئل (۲۰۰۳) برای بررسی روایی ملاکی پرسشنامه سبک‌های شنیداری، از این پرسشنامه استفاده کرد؛ زیرا پردازش فعال اطلاعات و انگیزه برای درک عمیق‌تر، جنبه‌های اصلی هر دو سازه

است و نشان داد افرادی که به شدت به شناخت نیاز دارند، تمایل بیشتری به پردازش فعالانه اطلاعات دارند و بیشتر از سبک شنیداری تأملی استفاده می‌کنند، اما افرادی که نیاز به شناخت کمتری دارند، تمایلی به درگیر شدن در فعالیت‌های شناختی نداشته و از سبک شنیداری واکنشی بیشتر استفاده می‌کنند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 21 و Amos 24 انجام گرفت.

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به پرسشنامه سبک شنیداری به تفکیک جنسیت برای نمونه مورد بررسی آورده شده است.

جدول ۱: شاخص‌های آمار توصیفی سبک شنیداری

سبک واکنشی		سبک تأملی		جنسیت
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۱۰/۹	۳۰/۰۷	۶/۸۲	۴۶/۳۹	زن
۱۰/۱۷	۲۸/۶	۹/۹۷	۴۴/۸۶	مرد
۱۰/۴۷	۲۹/۱۲	۸/۶۹	۴۵/۴۹	کل

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد میانگین سبک تأملی (۴۵/۴۹) بیشتر از سبک واکنشی (۲۹/۱۲) است. در ابتدا برای بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار پنج تن از استادان متخصص در حوزه خانواده و زوج‌درمانی قرار گرفت و محتوای سؤالات پرسشنامه توسط آن‌ها تأیید شد. برای بررسی روایی سازه این مقیاس، از روش همسانی درونی و تحلیل عاملی تأییدی و برای روایی ملاکی از همبستگی با پرسشنامه نیاز به شناخت استفاده شد که نتایج آن در ادامه گزارش می‌شود. در جدول ۲ همسانی درونی یعنی همبستگی هر سؤال با نمره خرده‌مقیاس سبک مربوطه گزارش شده است.

جدول ۲: همسانی درونی پرسشنامه

سبک واکنشی		سبک تأملی	
ضریب همبستگی با نمره کل	شماره گویه	ضریب همبستگی با نمره کل	شماره گویه
۰/۶۹	گویه ۱۰	۰/۵۸	گویه ۱
۰/۶۳	گویه ۱۱	۰/۶۶	گویه ۲
۰/۶۹	گویه ۱۲	۰/۶۳	گویه ۳
۰/۶۵	گویه ۱۳	۰/۱۷	گویه ۴
۰/۷۷	گویه ۱۴	۰/۸۴	گویه ۵
۰/۶۷	گویه ۱۵	۰/۴۵	گویه ۶
۰/۶۶	گویه ۱۶	۰/۱۷	گویه ۷
۰/۶۸	گویه ۱۷	۰/۶۶	گویه ۸
۰/۵۹	گویه ۱۸	۰/۴۶	گویه ۹

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، همبستگی تمامی گویه‌ها با نمره کل خرده‌مقیاس‌های تأملی و واکنشی در سطح ۰/۰۱ معنادار است. در جدول ۳، بارهای عاملی، خطای استاندارد، نسبت بحرانی و میزان واریانس تبیین‌شده (R^2) هر کدام از گویه‌های مقیاس آورده شده است.

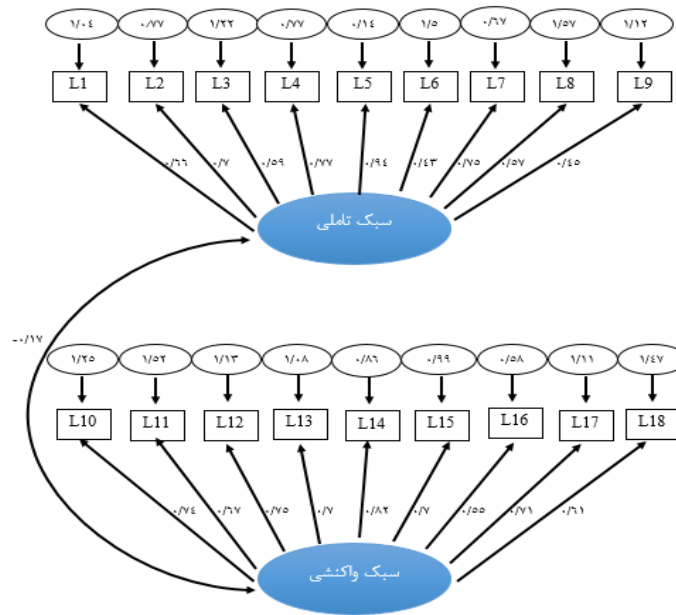
جدول ۳: تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه سبک شنیداری زوجین

شماره گویه‌ها	بارهای عاملی	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	R^2
۱	۰/۶۶	--	--	۰/۴۳
۲	۰/۷	۰/۱۵	۶/۰۳*	۰/۴۹
۳	۰/۵۹	۰/۱۶	۵/۲۹*	۰/۳۳
۴	۰/۷۷	۰/۱۷	۶/۷۲*	۰/۵۹
۵	۰/۹۴	۰/۱۵	۷/۸۴*	۰/۸۸
۶	۰/۴۳	۰/۱۶	۳/۹۹*	۰/۱۸
۷	۰/۷۵	۰/۱۵	۶/۵۶*	۰/۵۶
۸	۰/۵۷	۰/۱۸	۵/۱۴*	۰/۳۲
۹	۰/۴۵	۰/۱۴	۴/۱۷*	۰/۲
۱۰	۰/۷۴	--	--	۰/۵۴
۱۱	۰/۶۷	۰/۱۳	۶/۶۷*	۰/۴۴
۱۲	۰/۷۵	۰/۱۲	۷/۵*	۰/۵۴
۱۳	۰/۷	۰/۱۱	۶/۹۱*	۰/۴۹
۱۴	۰/۸۲	۰/۱۲	۸/۳۹*	۰/۶۴
۱۵	۰/۷۰	۰/۱۱	۷/۰۲*	۰/۵
۱۶	۰/۵۵	۰/۱۲	۵/۳۲*	۰/۳
۱۷	۰/۷۱	۰/۱۲	۷/۰۶*	۰/۵
۱۸	۰/۶۱	۰/۱۲	۶/۰۲*	۰/۳۸

* $p < 0.001$

بر اساس نتایج جدول ۳، تمام بارهای عاملی موجود در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بوده و ارزش عددی آن‌ها بالاتر از ۰/۳ است که بیانگر برازش مناسب الگوی دو عاملی مقیاس است. بیشترین بار عاملی و واریانس تبیین‌شده مربوط به گویه شماره ۵ و به ترتیب برابر با ۰/۹۴ و ۰/۸۸ است. همچنین کمترین بار عاملی و واریانس تبیین‌شده مربوط به گویه شماره ۶ و به ترتیب ۰/۴۳ و ۰/۱۸ است. تمام مقادیر نسبت بحرانی نیز بزرگ‌تر از ۲ است که حاکی از معناداری تمام آن‌هاست.

در ادامه نمودار تحلیل عاملی تأییدی مقیاس سبک شنیداری زوجین و مشخصه‌های برازندگی مدل ارائه می‌شود. لازم به ذکر است که مقادیر گزارش‌شده روی نمودار، مربوط به برآورد استاندارد شده هستند. همان‌طور که در شکل ۱ نشان داده شده، همبستگی دو عامل سبک شنیداری تأملی و واکنشی ۰/۱۷- است.

شکل ۱: نمودار تحلیل عاملی تأییدی مقیاس سبک شنیداری زوجین در حالت تخمین استاندارد

در ادامه، جدول ۴ که مربوط به مشخصه‌های نکویی برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی است، به همراه توضیحات لازم ارائه شده است.

جدول ۴: شاخص‌های برازندگی مدل برای ساختار دو عاملی مقیاس سبک شنیداری زوجین

شاخص	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA
مقدار	۱/۶۳	۰/۸۹	۰/۹	۰/۹	۰/۹۱	۰/۰۸

همان‌طور که مشخصه‌های برازندگی جدول ۴ نشان می‌دهد، مقدار شاخص هنجار شده مجذور کا (χ^2/df)، ۱/۶۳ به دست آمد که نشانگر برازندگی الگوی دو عاملی مقیاس سبک شنیداری زوجین است. در این پژوهش، مقدار ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)، ۰/۰۸ به دست آمد که گویای برازندگی مناسب ساختار دو عاملی با داده‌هاست. دیگر شاخص‌های برازندگی مدل شامل برازش مقایسه‌ای، نیکویی، برازش انطباقی و نیکویی برازش (CFI=۰/۹، AGFI=۰/۹، CFI=۰/۹) نیز نشان‌دهنده برازندگی مناسب مدل هستند؛ بنابراین می‌توان گفت که یافته‌های پژوهش با ساختار عاملی و زیربنایی نظری سازه سبک شنیداری برازش قابل قبولی دارد و این امر بیانگر هم‌سویی گویه‌ها با سازه مورد نظر است و ساختار دو عاملی مقیاس سبک شنیداری زوجین را در نمونه ایرانی تأیید می‌کند.

و در نهایت برای بررسی روایی ملاکی پرسشنامه، همبستگی آن با پرسشنامه نیاز به شناخت، مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵: همبستگی سبک‌های شنیداری با نیاز به شناخت

سبک‌های شنیداری	R	سطح معناداری
تأملی	۰/۲۸	۰/۰۱
واکنشی	-۰/۲۱	۰/۰۴

با توجه به نتایج جدول ۵، سبک شنیداری تأملی در سطح ۰/۰۱ و سبک شنیداری واکنشی به صورت معکوس و در سطح ۰/۰۵ با نیاز به شناخت رابطه معنادار دارند. جهت تعیین پایایی مقیاس سبک شنیداری زوجین در این پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که بر اساس جنسیت و کل در جدول ۶ گزارش شده است.

جدول ۶: آلفای کرونباخ کل پرسشنامه و به تفکیک جنسیت

سبک واکنشی	سبک تأملی	
۰/۹۳	۰/۷۸	زن
۰/۸۶	۰/۹۱	مرد
۰/۹	۰/۸۸	کل

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سبک شنیداری زوجین صورت گرفت. نتایج تحلیل عاملی تأییدی، برازش قابل قبولی از داده‌ها را برای مقیاس سبک شنیداری زوجین نشان داد که این یافته با نتایج پژوهش دوئل (۲۰۰۳) همسو است. این یافته‌ها نشان دادند که ساختار دو عاملی مقیاس سبک شنیداری شامل دو سازه سبک تأملی و سبک واکنشی است (برای هر سازه ۹ گویه). در نسخه انگلیسی مقیاس سبک شنیداری زوجین ۱۸ سؤال وجود دارد و در نسخه فارسی نیز هیچ‌گونه تغییری در تعداد سؤالات رخ نداده است. بنابراین تأیید مدل نسخه فارسی این مقیاس بدون هیچ‌گونه تغییری در تعداد سؤالات، ناشی از ترجمه مناسب و برگردان هماهنگ اصطلاحات موجود بین دو زبان انگلیسی و فارسی بوده و در ارزیابی سبک شنیداری افراد متأهل ایرانی، نسخه فارسی موجب درک و تفسیر صحیحی از سؤالات به شکل مشابهی با نسخه انگلیسی شده است. تمامی مقادیر بار عاملی مدل، از معناداری آماری (بالتر از ۰/۳) برخوردار بودند که بیانگر توانایی سؤالات در پیشگویی معناداری عامل‌ها بود. هم‌چنین تمامی شاخص‌های برازش مدل نیز برای تحلیل عاملی این پرسشنامه در محدوده قابل قبول بود که نشان‌دهنده برازش مناسب مدل دو عاملی برای مقیاس سبک شنیداری زوجین است.

در پژوهش حاضر برای بررسی روایی ملاکی مقیاس سبک شنیداری زوجین، ضریب همبستگی این مقیاس با مقیاس نیاز به شناخت کاپیو و همکاران به دست آمد که رابطه هر دو سبک شنیداری معنادار بودند و نشانگر روایی ملاکی مناسب عامل‌هاست که این نتایج نیز همسو با یافته دوئل (۲۰۰۳) است که سبک تأملی با «نیاز به شناخت» رابطه مثبت و سبک واکنشی رابطه منفی دارد. نیاز به شناخت، به میزان تمایل و لذت افراد یا اجتناب و عدم تمایل آن‌ها از درگیر شدن در فعالیت‌های شناختی اشاره دارد. افراد با نیاز به شناخت بالا بیشتر تمایل دارند به ارزیابی و پردازش اطلاعات بپردازند و کمتر به تفکر اکتشافی رو

می‌آورند. آن‌ها خود را درگیر تفکر کرده و از آن لذت می‌برند. فرایند پردازش اطلاعات و انگیزه درک عمیق‌تر، جنبه‌های اصلی و مشترک دو ساختار نیاز به شناخت و سبک شنیداری تأملی هستند. این افراد هنگام برقراری ارتباط با همسر، بیشتر تمایل دارند به جست‌وجوی اطلاعات لازم برای درک کردن بپردازند. هم‌چنین برای ارزیابی روایی سازه، همبستگی هر گویه با نمره کل خرده‌مقیاس مربوطه به دست آمد که برای تمام گویه‌ها معنادار به دست آمد ($p < 0/01$) که نشان‌دهنده روایی سازه مناسب پرسشنامه است. برای بررسی ثبات درونی مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نشان‌دهنده مطلوب بودن ثبات درونی و برداشت یکسان و هماهنگ متأهلان ایرانی از هر یک از سؤالات نسخه فارسی مقیاس است. بر اساس نتایج به دست آمده، سبک تأملی در مردان و سبک واکنشی در زنان از آلفای کرونباخ بالاتری برخوردار بود. به عبارت دیگر، نتایج بررسی پایایی در زنان و مردان متأهل، نشان داد که این مقیاس از دقت و ثبات بسیار بالایی در سنجش سبک شنیداری زوجین برخوردار بود و می‌تواند برای زوج‌درمانگران و پژوهشگران حوزه خانواده مفید و مثمر ثمر باشد.

ارتباط زناشویی، فرایندی است که طی آن زن و شوهر؛ چه به صورت کلامی در قالب گفتار و چه به صورت غیرکلامی در قالب گوش‌دادن، مکث و حالات چهره؛ به تبادل احساسات و افکار اقدام می‌کنند (ویت، استالهافر و هالد^{۲۶}، ۲۰۱۶). در فرایند ارتباط، بدیهی است که موانعی رخ می‌دهد که می‌تواند اجتناب‌پذیر یا غیر قابل اجتناب باشند. بنابراین فرد باید مهارت‌های مورد نیاز، نگرش‌ها و ویژگی‌هایی را در خود بیوراند تا بتواند به شیوه‌ای مؤثر به تمام موانع ارتباطی غلبه کند. یکی از این موانع می‌تواند سبک شنیداری اشتباه در زوجین باشد، به نحوی که سبک شنیداری واکنشی می‌تواند مانع ایجاد ارتباط مؤثر بین زوجین شود و بر میزان رضایت آن‌ها از رابطه تأثیر بگذارد (دوئل، ۲۰۰۳). وقتی در انتقال پیام، پیام‌رسانی به درستی دریافت می‌شود، منجر به ارتباط مؤثر بین زوجین می‌شود، اما اگر پیام، منتقل نشود یا با تحریف و کم و زیاد (سوءتفاهم) منتقل شود، به ارتباط غیرمؤثر منجر می‌شود که بخش مهمی از مشکلات فردی، خانوادگی و اجتماعی انسان‌ها مربوط به همین ارتباط غیرمؤثر است. از این رو شناسایی سبک شنیداری زوجین و آموزش سبک شنیداری صحیح در قالب مهارت‌های زندگی زناشویی می‌تواند به افزایش رضایت از زندگی و امیدواری در آن‌ها منجر شود (یوسفی، ۱۳۹۵).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به جامعه و روش نمونه‌گیری اشاره کرد. با توجه به این‌که پژوهش حاضر در جامعه شهر اصفهان انجام گرفته و نمونه به صورت در دسترس انتخاب شده، بنابراین تعمیم نتایج به سایر جوامع باید با احتیاط و با توجه به شرایط فرهنگی خاص آن جوامع صورت گیرد. از این رو پیشنهاد می‌شود این پژوهش در شهرهای مختلف کشور تکرار شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Proulx, Helms & Buehler	14. Rogers
2. Bornstein	15. Nickerson
3. Murat Yalcin & karaban	16. Thompson & Schrodtt
4. Finkel, Hui, Carswell & Larson	17. Traa, Jolanda De Vries, Bodenmann &
5. Marx	Osdsten

6. Marital Quality	18. Bodenmann, Meuwly & Kayser
7. Taraban, Shaw, Leve, Wilson & Dishion	19. Sivo, Fan, Witta & Willse
8. Samohano	20. Hoe
9. Doell	21. Kline
10. Listening Style	22. Need for Cognition
11. Comprehension Style	23. Epstein, Pacini, Denes-Raj & Heier
12. Barrett-Lennard	24. Cacioppo & Petty
13. Response Listening Style	25. Nussbaum & Bendixen
	26. Veit, Stulhofer & Hald

منابع

- برنشتاین، ف.، و برنشتاین، م. (۱۹۸۶). *زناشویی‌درمانی (از دیدگاه رفتاری - ارتباطی)*، ترجمه ح. پورعابدی نائینی و غ. منشی (۱۳۸۹). تهران: رشد.
- زارع، ح.، و رستگار، ا. (۱۳۹۴). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه‌شده پرسشنامه نیاز به شناخت در دانش‌آموزان دبیرستانی. *دوفصلنامه شناخت اجتماعی*، ۴(۱)، ۶۶-۵۳.
- معینی، ب.، کریمی شاهنجرینی، ا.، سلطانیان، ع.، و ولی‌پور مطلبی، ز. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی - درمانی شهر بهار با استفاده از تئوری حمایت اجتماعی در افزایش رضایت‌مندی زناشویی زوجین. *آموزش و سلامت جامعه*، ۳(۳)، ۱۶-۹.
- یوسفی، ن. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر رضایت زناشویی و امیدواری زوجین. *روان‌شناسی خانواده*، ۳(۱)، ۷۰-۵۹.
- Barrett-Lennard, G. T. (1988). Listening. *Person-Centered Review*, 3(4), 410-425.
- Bodenmann, G., Meuwly, N., & Kayser, K. (2011). Two conceptualization of dyadic coping and their potential for predicting relationship quality and individual well-being. *European Psychologist*, 16(4), 255-266.
- Bornstein, Ph., & Bornstein, M. (1986). *Marital Therapy: a behavioral- communications approach* (M. Pour Abedi Naeini, & GH. Manshaei Trans.). Tehran: Roshd [in Persian].
- Cacioppo, J. T., & Petty, R. E. (1982). "The need for cognition". *Journal of Personality and Social Psychology*, 42(1), 116-131.
- Doell, F. K. (2003). *Partners' listening styles and relationship satisfaction: listening to understand vs. Listening to respond*. Master Thesis of Arts, Graduate Programme in Psychology, York University, Toronto.
- Doell, F. (1997). *Listening to understand: The development of a self-report measure of listening styles in committed relationships*. Unpublished bachelor's thesis in Psychology. York University, Toronto.
- Epstein, S. E., Pacini, R., Denes-Raj, V., & Heier, H. (1996). Individual differences in intuitive-experiential and analytical-rational thinking styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(2), 390-405.
- Finkel, E. J., Hui, C. M., Carswell, K. L., & Larson, G. M. (2014). The suffocation of marriage: climbing mount masloe without enough oxygen. *Psycho Inq*, 25(1), 1-41.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.

- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Moeini, B., Karimi-Shahanjarini, A., Soltanian, A. R., & Valipour Matlabi, Z. (2016). [The Effect of Communication Skills Training on Females Referred to Health Centers in Bahar; Applying the Social Support Theory for Increasing Marital Satisfaction Among Couples]. *Journal of Education and Community Health*, 3(3), 9-16 [in Persian].
- Murat Yalcin, B., & karaban, T. F. (2007). Effect of a couple communication program on marital adjustment. *The Journal of the American Board of Family Medicine*, 20(1), 36-44.
- Nickerson, R. S. (2001). The projective way of knowing: A useful heuristic that sometimes misleads. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 168-172.
- Nussbaum, E. M., & Bendixen, L. D. (2003). Approaching and avoiding arguments: The role of epistemological beliefs, need for cognition, and extraverted personality traits. *Contemporary Educational Psychology*, 28(4), 573-595.
- Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576-593.
- Rogers, C. R. (1952). Communication: Its blocking and its facilitation. *Etc*, 9, 83-88.
- Samohano, V. C. (2013). *Mindfulness, attachment style and conflict resolution behaviors in romantic relationship*. Master of thesis in Psychology. Humboldt State University.
- Sivo, S. A., Fan, X. T., Witta, E. L., & Willse, J. T. (2006). The search for 'Optimal' cutoff properties: fit index criteria in structural equation modeling. *Journal of Experimental Education*, 74(3), 267-289.
- Taraban, L., Shaw, D. S., Leve, L. D., Wilson, M. N., Dishion, T. J., Natsuaki, M. N., et al. (2017). Maternal depression and parenting in early childhood: Contextual influence of marital quality and social support in two samples. *Dev Psychology*, 53(3), 436-449.
- Thompson, P. A., & Schrodt, P. (2015). Perceptions of joint family storytelling as mediators of family communication patterns and family strengths. *Communication Quarterly*, 63(4), 405-426.
- Traa, M. J., Jolanda De Vries, J. D., Bodenmann, G., & Oudsten, B. L. (2014). Dyadic coping and relationship functioning in couples coping with cancer: A systematic review. *Health Psychology*, 20(1), 85-114.
- Veit, M., Stulhofer, A., & Hald, G. M. (2016). Sexually explicit media use and relationship satisfaction: a moderating role of emotional intimacy? *Journal Sexual and Relationship Therapy*, 8, 1-17.
- Yoosefi, N. (2016). [Effectiveness of life skills training in marital satisfaction and couples hopefulness]. *Journal of Family Psychology*, 3(1), 59-70 [in Persian].
- Zare, H., & Rastegar, Ahmad. (2015). [Examining the Psychometric Features of the Short form of Need for Cognition Scale (NFS) in High School Students]. *Social Cognition*, 4(1), 53-66 [in Persian].

هرگز	به ندرت	گاهی	بعضی مواقع	اغلب	بیشتر مواقع	همیشه	گویه‌ها
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	هنگامی که همسر من ارتباط برقرار می‌کند، من نه تنها به پیام کلامی او توجه می‌کنم، بلکه به بیان و حرکات او نیز توجه دارم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	اگر آنچه که شریک من می‌گوید برایم روشن نباشد، از او توضیح بیشتری می‌خواهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	اگر بعد از سوال کردن درباره جزئیات، باز هم پیام همسر من روشن نشده باشد و هنوز هم برایم مبهم باشد، پرسیدن جزئیات بیشتر را ادامه خواهم داد.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	متوجه می‌شوم که حتی پس از اینکه صحبت‌های همسر من تمام می‌شود، درباره اینکه او چه چیزی به من گفته است فکر می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	با شریک زندگی خود به هر دو صورت کلامی و غیر کلامی ارتباط برقرار می‌کنم که من علاقه‌مند به آنچه او می‌گوید هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	در پاسخ دادن به آنچه شریک زندگی من می‌گوید تاخیر می‌اندازم تا زمانی برای فکر کردن در مورد آنچه که او گفته است، داشته باشم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	هنگامی که همسر درباره خود توضیح می‌دهد، سعی می‌کنم چیزهایی که برای او بوده است را احساس کنم (به عنوان مثال من تلاش می‌کنم خودم را جای او قرار دهم)، بنابراین می‌توانم آنچه را که او احساس می‌کند بهتر درک کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	حتی زمانی که با آنچه شریک زندگی من می‌گوید مخالف هستم، او را تشویق می‌کنم که به ادامه گفتگو بپردازد تا بتوانم بهتر درک کنم که او چگونه احساس می‌کند (احساسات او را).
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	هنگامی که همسر من ارتباط برقرار می‌کند، من به پیام وسیع‌تری که می‌خواهد منتقل کند، توجه می‌کنم و به جزئیات گیر یا واکنش نشان نمی‌دهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	اعتراف می‌کنم که من برای ابراز نظرات خودم اهمیت بیشتری قائلم، تا برای گوش دادن به صحبت‌های همسر من.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	وقتی همسر من در حال صحبت کردن است، لازم نیست توجه دقیق داشته باشم، زیرا قبل از این که او چیزی بگوید من می‌دانم که چه می‌خواهد بگوید.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	هنگامی که شریک من صحبت می‌کند، من به راحتی گیج می‌شوم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	در حالی که همسر من صحبت می‌کند، درباره اینکه چگونه می‌خواهم به او پاسخ دهم فکر می‌کنم، نه به آنچه که او واقعا می‌گوید.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	هنگامی که احساس می‌کنم آنچه شریک من می‌گوید، "مهم نیست"، به او توجه نشان نمی‌دهم.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱۵	من تمایل دارم به آنچه شریک زندگیم می‌گوید، قبل از اینکه او صحبتش را تمام کند پاسخ دهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱۶	وقتی من به آنچه که شریک زندگیم در مورد آن صحبت می‌کند علاقه‌مند نیستم، موضوع را تغییر می‌دهم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱۷	در مباحثی که من در مورد آن نظرات قوی دارم و همسرم نظر متفاوتی دارد، واقعا به آنچه او می‌گوید گوش نمی‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۱۸	اگر زمانی که همسرم مشغول صحبت با من هست، من دغدغه ذهنی دارم و واقعا به آنچه که او می‌گوید گوش نمی‌دهم، من به صورت ساختگی به او توجه می‌کنم (به عنوان مثال من به راحتی می‌توانم با آنچه که او می‌گوید موافقت کنم و یا سر تکان دهم).